

SOSYAL BİLGİLER 6

TÜRKİYE'NİN BEŞERÎ COĞRAFYASI

ÜLKEMİZİN BEŞERÎ COĞRAFYASI

- İnsanların yeryüzünde yaptıkları değişimleri inceleyen bilime, **beşerî coğrafya** denir.
- Beşerî coğrafya; **tarım, sanayi, ulaşım, turizm, nüfus, yerleşme ve kentleşme** gibi insan faaliyetlerini inceler.

ÜLKEMİZİN BEŞERÎ COĞRAFYASI

- Ülkemizin **yeryüzü şekilleri, iklimi, jeopolitik konumu** beşerî ve ekonomik coğrafya özelliklerini zenginleştirmiştir.
- Türkiye'nin nüfus dağılışına bakıldığında **nüfusun eşit bir şekilde dağılmadığı görülür**. Anadolu'nun **iç kesimlerindeki çoğu ilde nüfus az iken kıyı kesimlerinde fazladır**.
- Türkiye'nin doğal ve beşerî özellikleri yer yer değişim gösterdiği için nüfusun dağılışı da bu durumdan etkilenmiştir. Örneğin **Samsun'da verimli arazilerin geniş olması nüfusun artmasında etkili iken Hakkâri'nin dağlık olması nüfusun az olmasında etkilidir**.

ÜLKEMİZİN BEŞERÎ COĞRAFYASI

- Bir yerin, yerleşim yeri olarak seçilmesi **fiziki ve beşerî faktörlere** bağlıdır. Çünkü insanlar yerleşim yeri olarak, ihtiyaçlarını kolayca karşılayabilecekleri alanları seçerler.
- **Toprağın verimli ve iklimin elverişli olduğu, sanayi ve ticaretin geliştiği alanlar** yoğun nüfuslanmışken;
- **Yükseltinin fazla, iklim şartlarının elverişsiz ve ekonomik faaliyetlerin gelişmediği alanlar** az nüfuslanmıştır.

ÜLKEMİZİN BEŞERÎ COĞRAFYASI

NÜFUS DAĞILIŞINI ETKİLEYEN DOĞAL FAKTÖRLER

İklim
Bitki Örtüsü
Su Kaynakları
Yer Şekilleri
Toprak Yapısı
Yeraltı Kaynakları

NÜFUS DAĞILIŞINI ETKİLEYEN BEŞERÎ FAKTÖRLER

Tarım ve Hayvancılık
Sanayi
Ulaşım
Ticaret
Turizm
Madencilik
Hizmet Sektörü

NOT: Yeraltı kaynakları, bazı kaynaklarda doğal faktörler arasında, bazı kaynaklarda beşerî faktörler arasında gösterilmektedir.

Burada dikkat etmemiz gereken ekonomik faaliyet olarak mı, doğal kaynak olarak mı gösterildiğidir.

Ekonomik faaliyet olarak verilmişse beşerî faktör (madencilik), doğal kaynak olarak gösterilmişse doğal faktör (yeraltı kaynakları) olarak sayılır.(Z.D.)

ÜLKEMİZİN BEŞERÎ COĞRAFYASI

NÜFUS DAĞILIŞINI ETKİLEYEN DOĞAL FAKTÖRLER

İklim: İklimin ılıman (ılık) olduğu yerlerde nüfus yoğundur.

- Ülkemizde denizin ılıman etkisinden dolayı nüfusun büyük kısmı Marmara, Ege, Karadeniz, Akdeniz kıyılarında toplanmıştır.
- Kışların sert ve uzun, yağışın az, karasal iklim şartlarının görüldüğü yerlerde ise nüfus azdır (tenhadır).

Adana

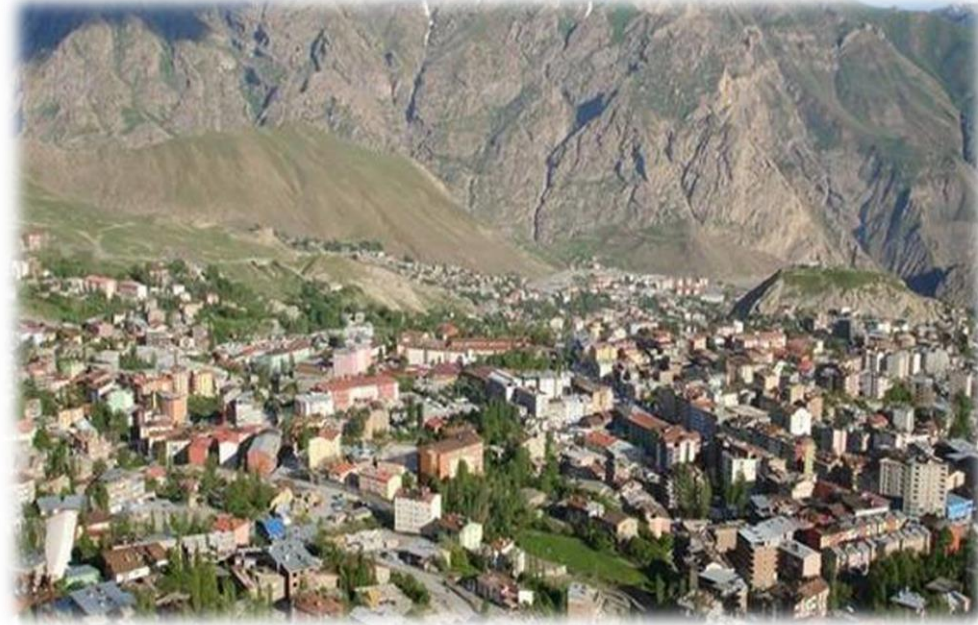
Bayburt

ÜLKEMİZİN BEŞERÎ COĞRAFYASI

NÜFUS DAĞILIŞINI ETKİLEYEN DOĞAL FAKTÖRLER

Yer Şekilleri: Ülkemizde dağlık ve engebeli alanlarda nüfus yoğunluğu seyrek, ovalarda ve tarıma uygun alanlarda nüfus yoğundur.

- **Yıldız Dağları Bölümü, Taşeli Platosu, Biga Yarımadası, Teke Yarımadası, Hakkâri Bölümü, Menteşe Yöresi** gibi yerler ülkemizde yer şekillerinden dolayı nüfusun az olduğu alanlardandır.

Hakkari

ÜLKEMİZİN BEŞERÎ COĞRAFYASI

NÜFUS DAĞILIŞINI ETKİLEYEN DOĞAL FAKTÖRLER

Toprak Özellikleri: Toprakların verimli olduğu alanlar (**Çukurova, Gediz, B. Menderes, Bafra, Çarşamba ovaları**) yoğun nüfuslanmışken, toprakların çorak ve verimsiz olduğu (Tuz Gölü çevresi gibi) yerler az nüfuslanmıştır.

Yeraltı Kaynakları: Madenlerin ve enerji kaynaklarının işletilmesi için yoğun nüfusa ihtiyaç vardır. Bu nedenle yeraltı kaynaklarının işletildiği alanlarda nüfus fazladır. **Zonguldak (taşkömürü), Soma (linyit), Batman (petrol)** gibi alanlar bu tür yerlerdendir.

ÜLKEMİZİN BEŞERÎ COĞRAFYASI

NÜFUS DAĞILIŞINI ETKİLEYEN DOĞAL FAKTÖRLER

Su Kaynakları:

Su insanlar için vazgeçilmez bir ihtiyaçtır. Bu nedenle **hem içme hem de tarım ve sanayide kullanılması** nedeniyle ülkemizde birçok yerleşim yeri su kaynaklarının kenarında kurulmuştur.

ÜLKEMİZİN BEŞERÎ COĞRAFYASI

NÜFUS DAĞILIŞINI ETKİLEYEN FAKTÖRLER BEŞERÎ FAKTÖRLER

Sanayi:

- Sanayinin geliştiği yerlerde fabrikalar çoktur. Fabrikalar insanlara iş olanakları sağlar. Dolayısıyla **sanayinin geliştiği yerler aynı zamanda nüfusun da fazla olduğu alanlardır**. Çünkü sanayinin geliştiği yerler çok göç alır. Bu da nüfusun artmasına neden olur.

Ülkemize sanayiye bağlı olarak nüfusun yoğun olduğu yerler:

Çatalca–Kocaeli Bölümü,
Bursa çevresi, İzmir,
Zonguldak, Eskişehir-Ankara,
Çukurova-Adana, İskenderun

ÜLKEMİZİN BEŞERÎ COĞRAFYASI

NÜFUS DAĞILIŞINI ETKİLEYEN FAKTÖRLER BEŞERÎ FAKTÖRLER

Tarım: Tarımsal faaliyetlerin geliştiği ve yoğun olarak yapıldığı yerlerde nüfus fazladır. Ülkemizde tarım daha çok ovalarda yapılır.

Kıyı ovaları: Bafra ovaları, Çarşamba ovaları, Gediz ovaları, Çukurova

İç ovalar: Konya ovaları, Harran ovaları, Adapazarı ovaları, Bursa ovaları gibi.

ÜLKEMİZİN BEŞERÎ COĞRAFYASI

NÜFUS DAĞILIŞINI ETKİLEYEN FAKTÖRLER BEŞERÎ FAKTÖRLER

Turizm: Turizm faaliyetlerinin yoğun olduğu yerlerde yerleşme ve nüfus fazladır. Ülkemizde **Ege ve Akdeniz kıyıları**ndaki merkezlerde nüfusun yoğun olmasının bir nedeni de turizm faaliyetleridir.

ÜLKEMİZİN BEŞERÎ COĞRAFYASI

NÜFUS DAĞILIŞINI ETKİLEYEN FAKTÖRLER BEŞERÎ FAKTÖRLER

Ulaşım: Ülkemizde, yer şekillerine bağlı olarak **ulaşımın kolay sağlandığı ve yolların kavşağında bulunan yerler sık nüfuslanmıştır**, ulaşımın zor sağlandığı yerler az nüfuslanmıştır.

- **İstanbul, Kocaeli, Bursa, Eskişehir, Ankara, Gaziantep ve Kayseri** gibi illerde ulaşım rahat sağlandığı için ticaret gelişmiş, bu da nüfusun yoğunlaşmasına neden olmuştur.

ÜLKEMİZİN BEŞERÎ COĞRAFYASI

NÜFUS DAĞILIŞINI ETKİLEYEN FAKTÖRLER BEŞERÎ FAKTÖRLER

Ülkemizdeki Yoğun Nüfuslu Yerler

- ✓ Doğu Karadeniz kıyıları
- ✓ Marmara Denizi kıyıları
- ✓ Ege Bölgesi'nin kıyıları ile iç kesimlerdeki ovalar
- ✓ Antalya körfezi
- ✓ Çukurova çevresi

Ülkemizdeki Seyrek Nüfuslu Yerler

- ✓ Yıldız Dağları Bölümü (Kırklareli yöresi)
- ✓ Karadeniz Bölgesi'nin dağlık alanları
- ✓ Menteşe Yöresi (Muğla'nın kuzeydoğusu)
- ✓ Taşeli Platosu (Mersin-Antalya arası)
- ✓ Teke Yarımadası (Antalya'nın batısı)
- ✓ Tuz Gölü çevresi

ÜLKEMİZİN BEŞERÎ COĞRAFYASI

TARIM: İnsanların ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla toprağı işleyerek ürün elde etmesine **tarım** denir.

Tarım, topraktan çeşitli ürünlerin elde edilmesinin yanı sıra **hayvancılık** ve **ormancılık** faaliyetlerini de kapsar.

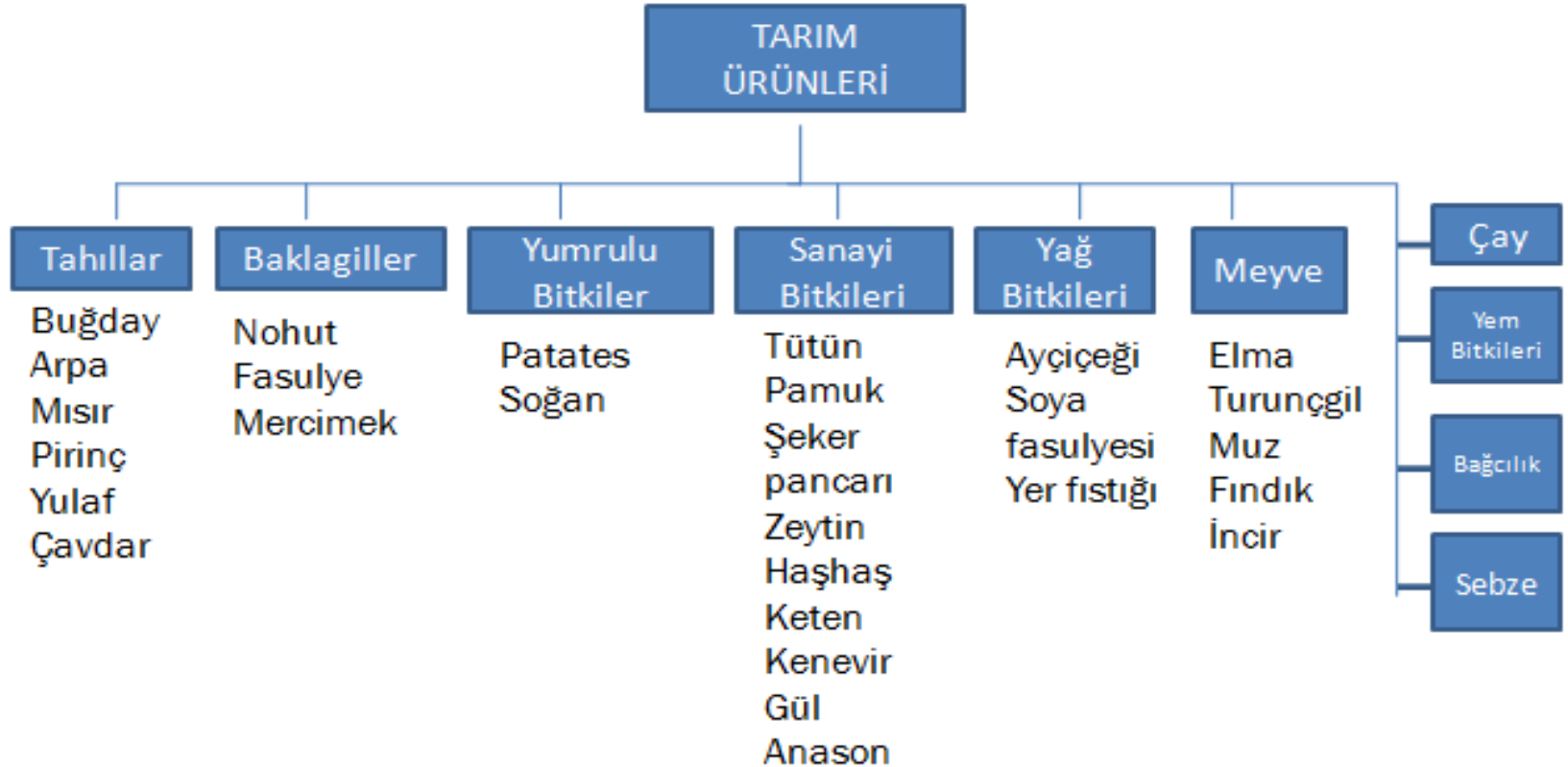
Türkiye fiziki ve beşerî coğrafya çeşitliliğinin fazla olduğu ender ülkelerden biridir. Türkiye'nin her yerinde ayrı bir doğal güzelliğın olması ekonomik faaliyetlerimizi de olumlu etkilemiştir.

Bilgi: Ülkemizde farklı iklim tiplerinin görülmesi tarım ürünlerindeki çeşitliliğı artırmıştır. Buna bağılı olarak da tarıma dayalı sanayinin gelişmesine katkı sağlamıştır.

ÜLKEMİZİN BEŞERÎ COĞRAFYASI

Ülkemizde yetiştirilen tarım ürünleri

Görsel coğrafyabilimi.net'ten alınmıştır.

ÜLKEMİZİN BEŞERÎ COĞRAFYASI

HAYVANCILIK: Ekonomik değeri olan hayvanların üretilip, beslenmesi ve pazarlanması işlerine **hayvancılık** denir.

- ❖ Türkiye, **geniş çayır ve meralarıyla** hayvan yetiştirilmesine elverişli bir ülkedir.
- ❖ Ülkemizde hayvancılık faaliyetleri, **mera hayvancılığı ve ahır hayvancılığı** olarak ikiye ayrılır.
- ❖ **Mera hayvancılığı** doğa koşullarına bağlı olarak yapılan hayvancılıktır. Et ve süt verimi düşüktür. **En çok Doğu Anadolu Bölgesi'nde** yapılmaktadır.

ÜLKEMİZİN BEŞERÎ COĞRAFYASI

- **Ahır hayvancılığı** yıl boyunca hayvanların ahırlarında beslenmesidir. En çok **Marmara Bölgesi**'nde yapılmaktadır. Ahır hayvancılığı daha çok sığır yetiştirilmesinde uygulanmaktadır.
- **Doğu illerimizde** yükseltinin fazla olması da **kış turizmini** ve **hayvancılık** faaliyetlerini olumlu etkilemiştir. Hayvancılığın gelişmesi **et ve süt ürünlerine** bağlı tesislerin açılmasını sağlamıştır.
- Marmara'da ulaşımın gelişmesi **ticaret ve sanayi tesislerini** de artırmıştır.
- Akdeniz ve Ege kıyılarımızda iklimin elverişli olması **seracılık ve yaz turizminin** gelişmesini sağlamıştır.

ÜLKEMİZİN BEŞERÎ COĞRAFYASI

TÜRKİYE'DE HAYVANCILIK HARİTASI

ÜLKEMİZİN BEŞERÎ COĞRAFYASI

MADENLER VE ENERJİ KAYNAKLARIMIZ

Maden: Yeraltından çıkarılan ve ekonomik değeri olan maddelere “maden” denir.

- **1935** yılında yer altı maden kaynaklarımızı araştırmak için **Maden Tetkik ve Araştırma Enstitüsü (MTA)** kuruldu.

Enerji Kaynakları: İş yapabilme gücüne **enerji** denir. Enerji kaynakları yenilenebilir enerji kaynakları ve yenilenemez enerji kaynakları olarak 2'ye ayrılır.

ÜLKEMİZİN BEŞERÎ COĞRAFYASI

Yenilenebilir Enerji Kaynakları

**Güneş Enerjisi, Rüzgar Enerjisi, Hidroelektrik Enerji,
Jeotermal Enerji, Biyokütle Enerjisi, Dalga Enerjisi**

ÜLKEMİZİN BEŞERÎ COĞRAFYASI

Yenilenemez Enerji Kaynakları

Petrol, Kömür, Doğalgaz, Nükleer Enerji

ÜLKEMİZİN BEŞERÎ COĞRAFYASI

Taşkömürü: Türkiye'de **Zonguldak** ve çevresinde çıkartılır. **Demir-çelik fabrikalarında** demirin eritilmesi için kullanılır.

Bor: Dünyada en çok Türkiye'de bulunmaktadır. **Balıkesir, Eskişehir, Kütahya** ve **Bursa**'da rezervi bulunmaktadır. **Cam, ilaç, elektronik ürün, gübre yapımı ve roket yakıtı** gibi çok geniş kullanım alanları vardır.

Linyit: Türkiye'de en çok bulunan madenlerdendir. En çok bulunan illerimiz **Manisa, Kütahya, Sivas** ve **Kahramanmaraş**'tır. **Termik santrallerde, elektrik üretiminde ve konutlarda** yakıt olarak da kullanılır.

ÜLKEMİZİN BEŞERÎ COĞRAFYASI

Boksit: Türkiye’de çıkarılan yer altı kaynaklarından biridir. **Alüminyum yapımında** kullanılır. **Antalya ve Konya** çevresinde yoğun olarak çıkartılmaktadır.

Bakır: Artvin, Kastamonu, Diyarbakır ve Elazığ illerinde rezervleri bulunmaktadır. Kolay işlenebildiği ve iletken olduğu için yaygın bir kullanım alanına sahiptir. **Elektrik ve elektronik alanında,** süs eşya yapımında kullanılmaktadır.

Petrol: Güneydoğu Anadolu’da çıkartılan bu enerji kaynağı, ihtiyacımızı karşılayamamaktadır. Motorlu araçlarda yakıt olarak kullanılır.

ÜLKEMİZİN BEŞERÎ COĞRAFYASI

SU KAYNAKLARIMIZ

Ülkemiz **üç tarafı denizlerle çevrili** olan iki ayrı yarımadadan oluştuğu için, akarsularımız kısa boyludur.

Meriç ve Asi Nehirleri ülke sınırlarımızın dışından gelip ülkemizden geçerek çevremizdeki denizlere dökülür.

- **Fırat, Dicle, Aras, Kura, Çoruh** nehirleri ise ülkemizden doğar başka ülkelerin topraklarında da geçer.
- **Kızılırmak, Yeşilirmak, Sakarya, Gediz, Göksu, Seyhan, Ceyhan** nehirleri ise ülkemiz sınırları içinde akmaktadırlar.

ÜLKEMİZİN BEŞERÎ COĞRAFYASI

ÜLKEMİZİN BEŞERÎ COĞRAFYASI

- Yükseltinin fazla olduğu yerlerde akış hızları fazla olduğu için üzerlerine **barajlar** yapılmıştır. Barajların dışında ise doğal göllerimizde vardır.
- **Eğirdir, Burdur, Beyşehir gölü** gibi göllerinin yoğun olarak bulunduğu bölgeye **göller yöresi** adı verilmiştir.

Van Gölü

Tuz Gölü

Beyşehir Gölü

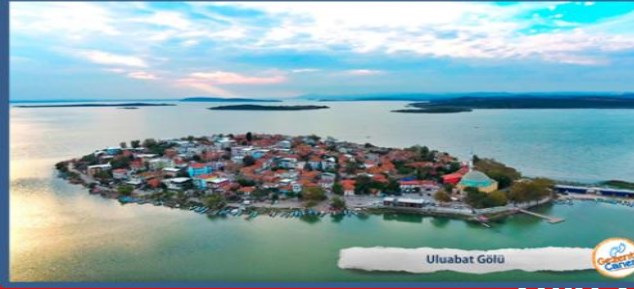
Eğirdir Gölü

Iznik Gölü

Burdur Gölü

Uluabat Gölü

Çıldır Gölü

Manyas Gölü (Kuş Cenneti)

ÜLKEMİZİN BEŞERÎ COĞRAFYASI

- **Yer altı suları**, yer altında biriken ve topraktaki boşlukları doldurarak akan sulardır. **Yağmur, kar, dolu** olarak yeryüzüne düşen yağışların çatlak ve yarıklardan sızarak yer altında toplanmasıyla meydana gelir. Bu sular **içme, kullanma, tarımda sulama, fabrikaların su ihtiyaçlarının temininde** büyük önem taşırlar.
- Bazı yer altı sularının yerin derinliklerden gelmesi sularının sıcak olmasına neden olmuştur. Bu sulara **kaplıca, ılıca** gibi adlar verilir.

**Paylaşımlarımızdan
haberdar olmak için
bizi takip ediniz...**

